

บทคัดย่อ

รายละเอียดเกี่ยวกับโครงการวิจัย

ชื่อโครงการ (ภาษาไทย) แนวทางในการยกร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดักฟังทางโทรศัพท์และการปรับปรุงกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
(ภาษาอังกฤษ) Guideline For Drafting Laws on Telephone Taping and Modification of Related Legislation

ชื่อผู้วิจัย

1. รองศาสตราจารย์ ดร. กมลชัย รัตนสกาวงศ์
ผู้วิจัยและหัวหน้าโครงการ
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. รองศาสตราจารย์ ดร. วรพจน์ วิศรุตพิชญ์
ผู้วิจัย
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยประเภท เร่งด่วน ประจำปี 2539

จำนวนเงิน 425,400 บาท

ระยะเวลาทำวิจัย 6 เดือน

ตั้งแต่ มิถุนายน 2539 ถึง ธันวาคม 2539

บทคัดย่อ

การดักฟังทางโทรศัพท์และการดักรับการติดต่อสื่อสารถึงกันทางโทรคมนาคม เป็นการกระทำที่กระทบกระเทือนต่อสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนเกี่ยวกับเสรีภาพในการสื่อสาร รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2538 ได้บัญญัติคุ้มครองไว้ในมาตรา 45 ในลักษณะสัมพัทธ์ กล่าวคือ สิทธิขั้นพื้นฐานดังกล่าวอาจถูกจำกัดได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ การศึกษาวิจัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่จะจำกัดสิทธิขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับเสรีภาพในการสื่อสารนี้ควรมีลักษณะ หลักเกณฑ์อย่างไร ภายใต้หลักความสมควรแก่เหตุ และความเหมาะสม มิให้เป็นภาระแก่สิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนมากเกินไป ขณะเดียวกัน เจ้าหน้าที่ของรัฐก็อาจใช้มาตรการในการดักฟังการติดต่อสื่อสารถึงกันทางโทรคมนาคมเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของประเทศ ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดอาญาที่ร้ายแรงและนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษให้ได้

เจ้าหน้าที่ของรัฐจะทำการดักฟังหรือตรวจตราการติดต่อสื่อสารถึงกันทางโทรคมนาคมเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐได้โดยชอบด้วยกฎหมาย เมื่อการค้นหาข้อเท็จจริงโดยวิธีอื่นไม่อาจกระทำได้หรือเป็นไปได้โดยยากลำบาก และพฤติการณ์ของผู้ที่จะถูกดักฟังหรือผู้ต้องสงสัยนั้นจะต้องเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดอาญาที่ร้ายแรงไม่ว่าจะเป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน และไม่ว่าจะอยู่ในขั้นตอนใดของการวางแผน เตรียม พยายามกระทำความผิด หรือกระทำความผิดสำเร็จไปแล้วก็ตาม โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องยื่นคำร้องต่อศาลยุติธรรมเพื่อพิจารณาสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ใช้มาตรการดักฟังต่าง ๆ ได้ โดยกำหนดระยะเวลาที่เหมาะสมแต่ไม่เกินสามเดือน ในกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นเร่งด่วน อัยการสูงสุดหรืออัยการจังหวัด แล้วแต่กรณี มีอำนาจพิจารณาอนุญาตและกำหนดมาตรการดักฟังต่าง ๆ ได้ แต่มีผลบังคับได้เพียงสามวันเท่านั้น

อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการดักฟังหรือตรวจตราการสื่อสารถึงกันทางโทรคมนาคมตามคำสั่งของศาลย่อมระงับลงเมื่อปรากฏข้อเท็จจริงว่า ผู้ที่ถูกดักฟังหรือตรวจตรานั้นเป็นผู้บริสุทธิ์ สำหรับบรรดาข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้มาจากการใช้มาตรการดักฟังหรือตรวจตรานั้นไม่ว่าจะอยู่ในเอกสาร สิ่งบันทึกเสียง สิ่งบันทึกภาพ หรือวัสดุอื่นใด จะนำมาใช้เพื่อพิสูจน์ความผิด

ของผู้ต้องสงสัยที่ถูกดักฟังหรือตรวจตราและบุคคลซึ่งติดต่อสื่อสารกับผู้ต้องสงสัยเท่านั้น หาก
 ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว หน่วยงานที่มีหน้าที่ในการตรวจตราการ
 สื่อสารนั้น มีหน้าที่ทำลายเอกสาร สิ่งบันทึกเสียง สิ่งบันทึกภาพ หรือวัสดุอื่นใดที่เก็บรวบรวม
 บันทึกข้อมูลเหล่านั้น ภายใต้การควบคุมดูแลของพนักงานเจ้าหน้าที่

หน่วยงานที่มีหน้าที่ตรวจตราการสื่อสารตามคำสั่งศาลจะต้องรักษาข้อมูลที่ได้มา
 ไว้เป็นความลับ และบุคคลใดจะทำการเปลี่ยนแปลง ทำซ้ำ หรือเผยแพร่ข้อมูลที่ได้มานั้น ทั้งหมด
 หรือบางส่วนมิได้ ผู้ฝ่าฝืนจะมีความรับผิดในทางอาญา

ABSTRACT

Taping of telephone and other communication medium can significantly affect fundamental rights of people, especially with respect to the freedom to communicate. The Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2534, as amended in B.E. 2538, also provides protection for the right, to the extent there is no greater social value and interest requiring exception to the right. Section 45 of the Constitution provides that the fundamental right, though protected, may be circumscribed by the laws for the purpose of maintaining public order, good morals or national security.

This research will focus on how the laws affecting the freedom to communicate should be framed, under the principles of reasonableness and appropriateness, so that the law will not impose too much burden on people, while, at the same time, it can enable law enforcement officers to exploit the taping mechanism to further national security, prevention and suppression of serious criminal offences, and prosecute the criminals.

In principle, law enforcement officers should be able to legally tap telecommunication for the purpose of preserving public order or good morals or national security, only when they cannot seek for facts by other means or such other means is very difficult to be carried out. The taping should also be done only in the case where the conducts of the suspect or the person whose communication will be taped involve serious offences, no matter whether the suspect or the person involves in the capacity of a principal, an instigator or a supporter of the crime, or in which stage the criminal conduct is. To tap communication, law enforcement officers have to file a petition with the court of justice requesting for a permission to tap communication. The permission, if granted, should not last more than three months. In case of emergency situation, the Attorney General or Provincial Public Prosecutor, as the case may be, is entitled to grant permission for such taping, but, in no case, such emergency permission could last more than three days.

The power of public officers in taping telecommunication authorized by the court should also be terminated once it appears that the person whose communication has been taped is innocent. All information obtained from the taping, no matter in what form the information is, could be used only against the suspect or the person who communicated with the suspect. Once the information is no longer necessary for the law

enforcement officers, the information should be destroyed altogether under the supervision of authorized officials.

The authority in charge of taping in according with the order of the court must keep all information in confidential. No person can modify, copy or disseminate the information derived from the taping, in whole or in part, without being criminally liable.

สรุปผลการวิจัย

โครงการวิจัย เรื่อง แนวทางในการยกร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดักฟังทางโทรศัพท์และ
การปรับปรุงกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ชื่อผู้วิจัย

1. รองศาสตราจารย์ ดร. กมลชัย รัตนสากววงศ์
2. รองศาสตราจารย์ ดร. วรพจน์ วิศรุตพิชญ์

ที่มาปัญหาในการวิจัย

เนื่องจากบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของชนชาวไทยตามรัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2538 ได้บัญญัติคุ้มครองเสรีภาพของ
ประชาชนในการสื่อสารถึงกันผ่านทางที่ขบด้วยกฎหมายไว้ในมาตรา 45 การที่รัฐจะทำการตรวจกัก
หรือเปิดเผยสิ่งสื่อสารที่บุคคลมีติดต่อกันหรือกระทำด้วยประการอื่นใด เพื่อให้ล่วงรู้ถึง
ข้อความในสิ่งสื่อสารทั้งหลายที่บุคคลที่บุคคลมีติดต่อกันนั้นจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัย
อำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของ
ประชาชนหรือเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ แต่ปัจจุบันนี้ยังไม่ปรากฏว่ามีกฎหมายให้อำนาจแก่
เจ้าพนักงานของรัฐในการดักฟังทางโทรศัพท์ ดังนั้น บรรดาการดักฟังทางโทรศัพท์หรือทางโทร-
คมนาคมต่าง ๆ จึงเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย พยานหลักฐานต่าง ๆ ที่ได้มาจากการ
ดักฟังจึงถือว่าเป็นพยานหลักฐานที่มีชอบด้วยกฎหมาย ไม่อาจนำมาใช้ประกอบการพิจารณาใน
การดำเนินคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จึงมีความจำเป็นในการตรา
กฎหมายเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ให้เจ้าพนักงานของรัฐปฏิบัติตามโดยเคร่งครัดในการ
ดักฟังการติดต่อสื่อสารถึงกันทางโทรคมนาคม ทั้งนี้ จะต้องป้องกันสิทธิเสรีภาพของประชาชนมิ
ให้กระทบกระเทือนจนเกินสมควรแก่เหตุ

วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย

เพื่อศึกษาว่า ควรจะมีกฎหมายเฉพาะซึ่งให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการ
บรรดาการดักฟังทางโทรศัพท์หรือทางโทรคมนาคมต่าง ๆ โดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่
และควรกำหนดหลักเกณฑ์ในกฎหมายอย่างไรจึงจะเหมาะสม

วิธีการศึกษา

โดยการศึกษากฎหมายไทยที่ใช้บังคับในปัจจุบันว่ามีบทบัญญัติใดที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจกระทำการดักฟังการติดต่อสื่อสารถึงกันทางโทรคมนาคมโดยชอบ และศึกษากฎหมายต่างประเทศเป็นแนวทางในการยกร่างกฎหมายให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐ ดักฟังการติดต่อสื่อสารถึงกันทางโทรคมนาคม

ผลการศึกษา/ข้อค้นพบ

คณะผู้วิจัยเห็นว่า ควรมีกฎหมายเฉพาะซึ่งให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการ บรรดาการดักฟังทางโทรศัพท์หรือทางโทรคมนาคมต่าง ๆ โดยชอบด้วยกฎหมาย เพื่อให้พยาน หลักฐานต่าง ๆ ที่ได้มาจากการดักฟังเป็นพยานหลักฐานที่ชอบด้วยกฎหมาย สามารถนำมาใช้ ประกอบการพิจารณาในการดำเนินคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาศัตอาญาได้ แต่อย่างไรก็ตาม ต้องกำหนดหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ให้เจ้าพนักงานของรัฐปฏิบัติตามโดยเคร่งครัดใน การดักฟังการติดต่อสื่อสารถึงกันทางโทรคมนาคม เพื่อป้องกันสิทธิเสรีภาพของประชาชนมิให้ กระทบกระเทือนจนเกินสมควรแก่เหตุด้วย คณะผู้วิจัยจึงได้ยกร่างพระราชบัญญัติการตรวจตรา การสื่อสารถึงกันทางโทรคมนาคม พ.ศ. รวม 18 มาตรา เสนอมาพร้อมรายงานการศึกษาวิจัย ด้วยแล้ว โดยมีสาระสำคัญดังนี้

1. ขอบเขตของการดักฟังทางโทรศัพท์ให้รวมถึงการติดต่อสื่อสารถึงกันทาง โทรคมนาคมผ่านสื่อประเภทอื่น ๆ นอกจากโทรศัพท์ด้วย เช่น โทรศัพท์เคลื่อนที่ โทรสาร โทรภาพ โทรเลข โทรพิมพ์ วิหุตุติดตามตัว และวิหุตุสื่อสาร เป็นต้น
2. เหตุแห่งการดักฟัง จะต้องจำกัดอยู่ในกรอบของบทบัญญัติมาตรา 45 แห่ง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยประสานระหว่างการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลและการให้ อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในการดักฟังการติดต่อสื่อสารเพื่อให้ได้ข้อมูลที่จำเป็นในการป้องกัน มิให้มีการก่ออาชญากรรมและการสืบสวนคดีที่มีการกระทำความผิด โดยกำหนดเงื่อนไขที่จะ ดักฟังทางโทรศัพท์ไว้เพื่อมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้การดักฟังทางโทรศัพท์ก้าวล่วงกระทบกระเทือน เสรีภาพในการสื่อสารถึงกันของบุคคลโดยไม่มีเหตุอันสมควร
3. ประเภทความผิดและโทษที่อาจทำการดักฟังได้ จะต้องคำนึงถึงความยากง่ายในการ ค้นหาข้อเท็จจริง และระดับของอันตรายหรือผลกระทบของการกระทำความผิดอาญา โดยความ ผิดอาญาที่จะถูกดักฟังได้นั้นจะต้องเป็นความผิดอาญาที่เป็นอันตรายหรือมีผลกระทบต่อสังคม ส่วนรวมอย่างร้ายแรง ได้แก่ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ความผิดเกี่ยวกับ

ตำแหน่งหน้าที่ราชการ ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดอันตรายต่อประชาชน ความผิดเกี่ยวกับการปลอมแปลงเงินตรา ความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดต่อชีวิต ความผิดเกี่ยวกับการเรียกค่าไถ่ ความผิดเกี่ยวกับการชิงทรัพย์และปล้นทรัพย์ ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้ง ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมยุทธภัณฑ์ ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์และธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยธนาคารพาณิชย์ ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร และความผิดอาญาที่มีโทษขั้นสูงไม่ต่ำกว่าสิบปีตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายกระทรวง

4. กระบวนการในการขออนุญาตดักฟัง โดยกำหนดองค์กรที่ควบคุมการดักฟัง และกระบวนการในการขออนุญาตดักฟังไว้ ให้ศาลยุติธรรมเป็นองค์กรที่ควบคุมการดักฟังการติดต่อสื่อสาร แต่ในกรณีที่มีเหตุฉุกเฉินจำเป็นเร่งด่วน ให้พนักงานอัยการอนุญาตให้ดักฟังได้ มีผลบังคับได้ไม่เกิน 3 วัน และหากเจ้าหน้าที่มีความประสงค์จะดักฟังต่อไป ต้องขออนุญาตต่อศาล รายละเอียดในคำร้องที่ขออนุญาตดักฟังจะต้องมีรายการดังต่อไปนี้คือ หน่วยงานของรัฐ ผู้ยื่นคำร้อง หรือพนักงานสอบสวน ผู้ต้องสงสัยซึ่งการติดต่อสื่อสารของเขาจะถูกดักฟัง ข้อเท็จจริงและฐานความผิดที่สงสัยว่าผู้ต้องสงสัยจะกระทำความผิด กระทำความผิดอยู่ หรือได้กระทำความผิด พร้อมทั้งเหตุผลเกี่ยวกับการค้นหาข้อเท็จจริงโดยวิธีการอื่นไม่อาจกระทำได้ หรือเป็นไปโดยยากลำบาก มาตรการที่ขออนุญาตใช้ในการดักฟัง กำหนดระยะเวลาในการดักฟัง และหน่วยงานที่ขอให้ดำเนินการตรวจสอบการติดต่อสื่อสารถึงกันทางโทรคมนาคม

5. ระยะเวลาในการอนุญาตให้ดักฟัง ศาลมีอำนาจอนุญาตโดยมีกำหนดเวลาไม่เกิน 3 เดือน เพื่อเป็นการคุ้มครองเสรีภาพในการสื่อสารของบุคคล หากยังคงมีความจำเป็นจะต้องดักฟังการติดต่อสื่อสารอยู่ต่อไป ศาลอาจขยายระยะเวลาได้อีกเพียงครั้งเดียวไม่เกิน 30 วัน

6. การสิ้นสุดของอำนาจในการดักฟัง หากข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้ต้องสงสัยที่ถูกดักฟังนั้นเป็นผู้บริสุทธิ์ ความจำเป็นในการดักฟังนั้นย่อมหมดไป หรือเมื่อสิ้นสุดระยะเวลาที่ศาลอนุญาตให้ทำการดักฟังได้

7. กำหนดความผิดเกี่ยวกับการเปิดเผยความลับที่ได้มาจากการดักฟังและความผิดเกี่ยวกับการไม่อำนวยความสะดวก หรือไม่ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่

8. พยานหลักฐานที่ได้มาจากการดักฟัง เพื่อพิสูจน์การกระทำความผิดอาญาได้

เฉพาะผู้ถูกดักฟังและบุคคลซึ่งติดต่อกับผู้ถูกดักฟังเท่านั้น แต่ไม่อาจพิสูจน์การกระทำความผิด
ของบุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องเป็นคู่สนทนาในการติดต่อสื่อสารดังกล่าว

9. การทำลายพยานหลักฐานที่ได้มาจากการดักฟัง หากข้อมูลที่ได้มาจากการ
ดักฟังไม่มีประโยชน์ในการป้องกันการกระทำความผิดหรือสืบสวนการกระทำความผิดอาญา
อีกต่อไป ก็ไม่สมควรเก็บรักษาไว้อีก ให้ทำลายข้อมูลดังกล่าวภายใต้การควบคุมดูแลของ
เจ้าหน้าที่ของรัฐ
